

Herceg János:

Mósa Pijade emléke

Hervadnak már a koszorúk a néphősök belgrádi temetőjében Mósa Pijade sírján, de azt az ürt, amit ez a rendíthetetlen öreg forradalmár hagyott maga után a jugoszláv államférfiak sorában, a szocialista társadalom építőinek élcsapatában, mint fáradhatatlan szervező és hatalmas tudással rendelkező elméleti ember, még nem sikerült betölteni. Mert munkásmozgalmunk és az új Jugoszlávia együtt nőtt és bontakozott vele, s Mósa Pijade törekeny alakja szinte elválaszthatatlannak tűnt mindattól, ami ebben az országban az utóbbi évtizedekben a haladást, a szabadságvágyat, az emberi és társadalmi felemelkedést jelentette s elválaszthatatlannak tűnt a dolgozó tömegek harcától.

A nagyvilág különböző részein megállapították, hogy a nemzetközi munkásmozgalmat is súlyos csapás érte Mósa Pijade halálával egy olyan válságos időszakban, amikor a demokratikus erők együttműködésében, az igazság és a szocialista országok egyenjogúságának kérdésében oly sok mozzanat vár megoldásra. S ugyanakkor a Jugoszlávia legtávolabbi zugaiból küldött részvétlívratok ezreiben ennek az igaz embernek patriotizmusára vetettek fényt egyszerű munkások és parasztok, kommunisták és polgárok, akik az életben valamikor találkoztak vele és alkalmuk volt meggyőződni róla, hogy népét és hazáját mindennekfelett szereti. A nemzetköziség és a patriotizmus Mósa Pijade forradalmi humanizmusából fakadt. Abból a humanizmusból, amely benn az országban sem tudott különbséget tenni nemzet és nemzetiség között, de az embert munkája és szándéka szerint ítélte meg, s amely egyéni elvein és szempontjain túl is mindennek fölébe helyezte a szabadságot.

Tizennégy esztendei raboskodása alatt nem egy vajdasági magyar forradalmárral találkozott a régi Jugoszlávia börtöneiben s így

részleteiben is megismerte a magyar kisebbség helyzetét. Mósa Pijade Csáky Lajos forradalmi önfeláldozásában tanulta meg tisztelni az emberi jogaiért küzdő magyar proletárt és a börtönben magyar kommunistákkal is együtt sínylődve, kialakult benne elveken és eszmei igazságokon túl még egy melegebb emberi kapcsolat is a vajdasági magyar nép harcos fiaival.

Szabadságszeretetére jellemző, hogy mint festő, aki a realizmus híve volt, magas közjogi funkcióját soha egy pillanatra sem használta fel képzőművészeti vagy irodalmi szempontjainak hirdetésére. Pedig az az ötven esztendő, amit a színek és vonalak révületében töltött a nyugalom óráiban, amikor a közügyektől elszakadva az alkotásnak szentelhette idejét, határozott elveket alakított ki benne a művészetéről. Közvetlenül a halála előtt Rembrandtnak egy mappája után kutatott Párizsban, hogy élete utolsó perceiben is eleget tegyen az államférfi kötelességének és saját művészi szenvedélyének.

A gyász emlékezésre indít és Jugoszlávia millió és millió polgárával együtt osztozva a gyászban, a vajdasági magyar kultúra művelői is megőrzik emlékezetükben Mósa Pijade forradalmi munkásságát, szabadságszerető magatartását és humanizmusát.